

A családi levéltárak közül befejeztetett a Szirmay család levéltárának rendezése; a három különböző küldeményben beérkezett levéltár egyesített anyaga, 7 db. XIV., 54 db. XV., 36 db. XVI. századi mohácsi vész előtti eredeti oklevelet, 29 db. középkori oklevél másolatát, 414 db. XVI. századi mohácsi vész utáni, 3155 db. XVII., 9315 db. XVIII., 9069 db. XIX. századi iratot, 207 db. genealogiai táblát, 68 db. levéltári lajstromot és 55 db. rajzot, összesen 22,436 darabot foglal magában. Befejeztetett továbbá a Melczér család levéltárának rendezése és lajstromozása; a 20,169 darabot magában foglaló levéltár egyes korszakok szerint való pontos számadatai a revízió befejezte után lesznek közölhetők. Megkezdett a báró Bánffy család levéltárának rendezése és gróf Széchenyi Pál iratainak lajstromozása. Folyamatban van és a XIX. század harminczas éveig haladt a Szent Ivány család levéltárának lajstromozása.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA 1901-BEN.

A Magyar Tud. Akadémia könyvtárának 1901 évi állapotról az Akadémia Értesítő f. évi május havi (149.) füzeté a következő jelentést közli:

Az Akadémia elnöksége múlt évi október hóban a főkönyvtárnoknak szabadságot engedélyezvén, szabadságideje tartamára *Hellebrant Árpád* alkönyvtárnokot bízta meg a főkönyvtárnoki teendők végzésével.

A rendes könyvtári munkálatok, ugyszintén a beérkezett művek naplókönyvbe iktatása, köttetése és lajstromozása, mint eddig, a lefolyt évben is rendszerint végrehajtottak. Különös gondot és munkát igényelt azonban a folytatásos és gyűjteményes munkák újabb köteteinek a katalógusokba való bevezetése, a mi 1896 óta úgyszólván abbamaradt, úgy hogy a katalógusok nem nyújtottak kellő felvilágosítást arra nézve, vajjon a gyűjteményes munkák mely évekig találhatók a könyvtárban. Ennek pótlása természetesen nagyobb időt igényelvén, a folyó évben is folytatni fog.

Mínthogy évek óta csak a nagyobb terjedelmű kötetes munkák katalógizáltattak, a kisebb füzetes munkák azonban beiratlanul hevernek a szakokban, a múlt év utolsó három hónapjában ezeknek bekötetésére és lajstromozására került a sor. Tekintélyes az ily terjedelmű munkák száma, ennél fogva a jelen évben is sok időbe fog kerülni ezeknek lajstromozása.

Szükségesnek látszik a kéziratárban történt fontosabb mozzanatokat is e helyen megemlíteni. Az igazgató-tanács m. é.

márcz. 17-én tartott ülésében hozzájárulván az Akadémia kézirattárban őrzött régi cancellariai 1848/49-iki miniszterelnöki és belügyminiszteri irományoknak az orsz. levéltár számára leendő átengedésébe, az orsz. levéltár tisztviselői megkezdték az iratoknak kiválogatását. A kiválogatott oklevelekről és kéziratokról kimerítő jegyzék fog készülni, a melynek alapján fog az átadás megtörténni. Kivánatosnak látszik, hogy a jegyzékben nem pusztán a darabszám említendő meg, hanem az oklevél kelte, aláírója, sőt az okleveleken található régi iktatói számok is feljegyeztessenek. Egyszóval az átadandó kéziratokról a legaprólékosabb regestaszerű jegyzék készítenendő. E pontosságot azon körülmény teszi kívánatossá, hogy az Akadémia, míg ez irományok értékének recompensatiója fejében az évenkénti 2000 korona befizetésével a meghatározott összeg törlesztve nem lesz, addig az átadandó irományok tulajdonjogát fentartja s esetleg érvényesíti is.

A könyvtár rendezéséről következő adatok tanúskodnak. A rendezett tudomány-szakok száma 53; ezek 63,652 munkát tartalmaznak, és pedig:

Bibliographia 1173, Encyklopaedia 143, Philosophia 1457, Mythologia 120, Theologia 4517, Paedagogia 1936, Széptudomány 612, Anthropologia 335, Jogtudomány 1255, Magyar jogtudomány 1595, Politika 2396, Magyar politika 1708, Történelem 5876, Magyar történelem 2952, Magyar országgyűlések 95, Életrajzok 2672, Földrajz 1079, Magyar földrajz 467, Térképek 927, Utazás 1229, Statisztika 719, Schematismusok 166. Haditudomány 688, Régészet 1390, Éremtudomány 229, Matematika és csillagászat 1193, Természettudomány 183, Természettan 996, Vegytan 437, Természetrájz 133, Allattan 499, Növénytan 452, Ásvány- és földtan 517, Gazdaságtan 3553, Orvostudomány, 2526, Nyelvtudomány 2121, Classica-philologia 745, Görög irodalom 827, Latin irodalom 894, Új latin irodalom 797, Magyar nyelvészet 542, Régi magyar irodalom 658, Magyar irodalom 4147, Germán irodalmak 1624, Francia irodalom 733, Olasz és spanyol irodalom 258, Szláv irodalom 449, Keleti irodalom 1751, Incunabulumok 356, Akadémiák és tudományos társulatok kiadványai 544, M. T. Akadémia kiadványai 366, Külföldi folyóiratok 201, Hazai újságok és folyóiratok 382, Bolyaiana 32.

A szakkatalogus áll 108 kötetből és 58 czédulatokból. Az általános czédula-katalogus 169 tokban van elhelyezve.

A könyvtár gyarapodása a járulék-naplók kimutatása szerint a következő: Vétel útján 500 mű, 678 kötetben, 148 füzetben. Kötelepéldányként 318 nyomda 7432 művet, 2005 kötetben, 5871 füzetben küldött. Ehhez járul 169 zenemű, 5 kötetben, 197 füzetben, 750 újság és 98 folyóirat, 36 térkép. 132 akadémiától és tudományos társulattól 561 mű, 267 kötetben, 442 füzetben

érkezett a könyvtárba. Magánosok ajándékából 41 művel, 22 kötetben, 21 füzetben gyarapodott a könyvtár.

A vásárolt munkák közül kiemelendők a diplomatariumok, melyek az országos levéltár számára átengedett oklevelek ára fejében két évi részletben kapott 4000 korona összegből vásároltattak.

Ezeknél tekintettel volt a könyvtár arra, hogy egyrészt a már meglévő diplomatariumok kiegészíttessenek, másrészt arra, hogy oly oklevélgyűjteményekkel gyarapodjék, melyek Budapesten nem találhatók. Különösen áll ez a spanyol forráskiadásokra. A vásárolt diplomatariumok nemcsak beltartalmilag értékesek, hanem némelyike ma már nagy ritkaság is. Így Fantuzzi Monumenti Ravennati-járól már Brunet azt mondja, hogy igen ritka, mert a szerző igen kevés példányban nyomatta barátai számára. Becses és elfogyott a Hohenzollern-ház történetére vonatkozó Monumenta Zollerana is.

A könyvtár olvasótermében a lefolyt évben 5799 olvasó 6928 művet használt, míg házi használatra 137 kikölcsönző 1320 művet vett ki a könyvtárból.

Kötelességünk e helyütt a könyvtár szűk voltára a figyelmet felhívni, mely a gyarapodás emelkedésével már tarthatatlan: úgy, hogy nagyon kívánatos volna ezen segíteni. A szekrényekben a könyvek mindenütt két sorban vannak elhelyezve, még a folián-sok is; a mi a könyvek kikeresését nagyon megnehezíti. Másrészt az újonnan érkező könyveket nehezen lehet elhelyezni. Hogy a könyveket el lehessen helyezni, czélszerű volna a szekrények tetejére két polczból álló állványt készíttetni. Ha tekintetbe vesszük, hogy most egy polczon körülbelül 40—50 darab könyv fér el, ezt kétszer véve, 80—100 könyvnek van helye. Az újonnan készí-tendő kétsoros állványra e szerint 160—200 könyvet lehetne elhelyezni. Az 52 szekrényen tehát 9000—10,000 darab könyvnek lenne helye. Ily módon 4—5 évre segítve volna a könyvek elhelyezésén. S ezen idő alatt talán a bérház helyére építendő palota-részben a könyvtár is megfelelő bővítést nyerhetne.